Jaarverslag 2017



NVVE 2017:
167.286 leden, 40.000 telefoontjes, 4133 consulten: het jaarverslag bestaat uit cijfers die inzicht geven in het werk van de NVVE. Achter de schermen zijn het consulenten, (vrijwillige) medewerkers, bestuursleden en de directeur die de resultaten mogelijk maken. Hun belangrijkste boodschap: doodgaan hoort bij het leven. Praat erover. Als iedereen dat doet, zullen keuzes rondom het levenseinde beter te realiseren zijn. In dit jaarverslag praten diverse NVVE'ers over hun werk.
Foto: Agnes Wolbert, directeur, in gesprek met Jeff Huisman, lid.

Jos: ‘Ik ben actief in drie vrijwillige functies bij de NVVE. Sinds december 2017 bestuurslid als afgevaardigde van alle vrijwilligers, als consulent bij de telefonische spreekuren en als consulent bij het Adviescentrum. Ik ga ook op huisbezoek. Het werk voor de NVVE blijft boeiend. Soms is er sprake van heftige problematiek bij leden. Ik ga deze week op huisbezoek bij een lid wiens psychiater op de rem is gaan staan bij een euthanasieaanvraag. Net ben ik op bezoek geweest bij een echtpaar van wie de vrouw euthanasie wil. Haar man kon hier niet goed in meegaan. Nadat ik uitleg heb gegeven over wat euthanasie precies is, kan hij haar vraag nu beter accepteren. Dit is mooi werk om te doen. Het thema ‘Niemand sterft alleen’ uit ons beleid vind ik belangrijk. Ik zou zelf ook niet in alle eenzaamheid willen sterven. Ik zou het willen delen met andere mensen. Ik vind ook het behandelverbod heel belangrijk. Veel leden realiseren zich niet dat je met het opstellen van een behandelverbod ook een keuze maakt over je levenseinde. Welke behandelingen wil je wel en niet ondergaan? Er kan altijd iets onverwachts gebeuren, dus dit is ook een belangrijk document voor jongere mensen.’

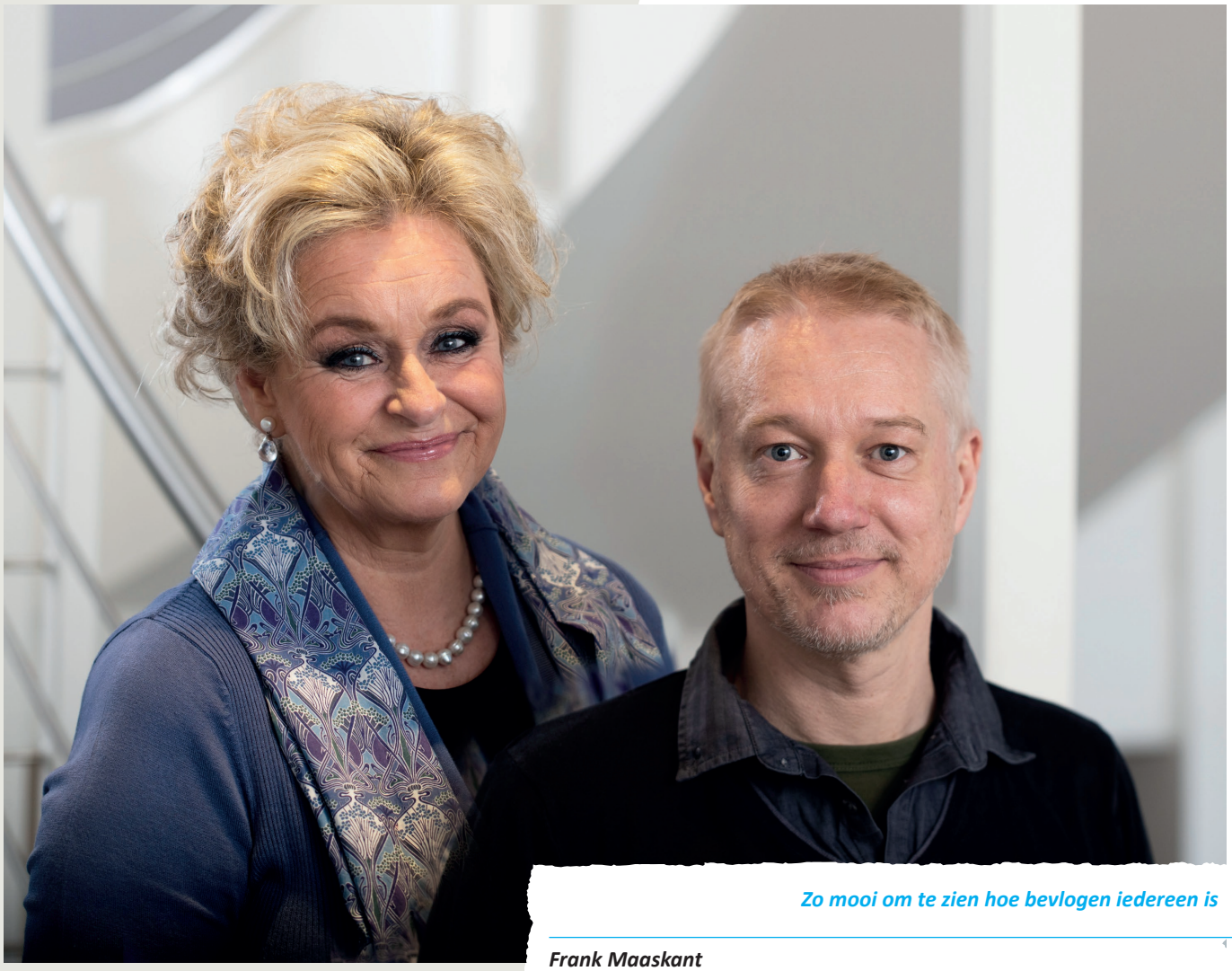
Reina: ‘Toen de NVVE iemand zocht om het lustrumfeest in 2013 te organiseren, ben ik gestart bij de NVVE als projectleider. Inmiddels werk ik vijf jaar bij de afdeling communicatie als projectmedewerker. Ik organiseer samen met een collega de NVVE-symposia en ik zet nieuwe diensten op, zoals de spreekuren en het kleinschalig ledencontact. Nu ben ik bezig met de Dag van de Wilsverklaring op 6 oktober. Dat wordt een groot evenement, met in elke provincie activiteiten. Veel mensen weten niet dat de NVVE echt een grote club is, met bijna 170.000 leden. Om mijn werk te doen, moet je goed kunnen organiseren en van tevoren de hele dag doorlopen. Bij mij is dat automatisme. Ik ben partymanager geweest bij een botenverhuurbedrijf. Dan moet je heel goed bedenken wat je nodig hebt, want als de boot eenmaal weg is, kun je er niet achteraan varen om nog even koffiekopjes aan boord te brengen.’

Reina van Loon
projectmedewerker, 5 jaar bij de NVVE

Jos van der Geest
bestuurslid en consulent, 8 jaar bij de NVVE

‘Niemand sterft alleen’ uit ons beleid vind ik belangrijk





Zo mooi om te zien hoe bevlogen iedereen is

Frank Maaskant
administratief medewerker Adviescentrum, 4 jaar bij de NVVE

Linda Evers
consulent, 15 jaar bij de NVVE

Frank: ‘Ik ben begonnen bij de Ledenadministratie. Daar heb ik gemerkt hoe belangrijk ons werk is. De situaties waarin leden ons bellen, zijn soms schrijnend. Ze zitten met hun handen in het haar. Zelf geef ik geen advies, dat doen mijn collega’s van het Adviescentrum. Maar als je zegt: ‘Wij gaan ermee aan de slag’, dan voel je al de opluchting. Dat alleen is al een reden dat we bestaan, dat mensen zich gehoord voelen. Dat is voor mij ook een drijfveer, want elk verhaal is anders. Het gaat om mensen die net bij de huisarts zijn geweest en te horen hebben gekregen dat ze kanker hebben en absoluut niet weten wat ze precies willen. Hoe mooi is het dat het Adviescentrum er is om in gesprek te gaan? Dat mensen kunnen uitzoeken wat bij hen past. Het contact met de vrijwilligers is geweldig. Zo mooi om te zien hoe bevlogen iedereen is en echt voor de zaak gaat. Dat maakt het ook weer heel fijn om mij voor hen in te zetten.’ **Linda:** ‘Hij is een *natural*.’ **Frank:** ‘Ik heb heel lang in de horeca gewerkt, in discotheek de Trut. Die wordt geleid door 20 vrijwilligers. Er is geen baas. In vergaderingen is iedereen gelijkwaardig. Dan moet je goed kunnen onderhandelen.’

Linda: ‘Ik ben begonnen bij de Gevolgmachtigden-dienst (GD). Ik houd iedere maand een spreekuur, breng huisbezoeken en leid gespreksgroepen. Mijn moeder heeft euthanasie gekregen, ongeveer 17 jaar geleden. Daarvan was ik zo onder de indruk, het was zo mooi. Ik had de laatste week van haar leven vrij genomen van mijn werk. Ik heb die aanloop heel bewust meegemaakt en ik zag haar innerlijke rust. Ik gun dat iedereen. Ik zie mijn werk als postuum cadeau van mijn moeder. Dat motiveert mij heel erg. Het is een soort roeping. Ik moet er soms flink tegenaan. Je moet heel stevig in je schoenen staan en het allemaal kunnen verwerken. Heel moeilijke situaties moet je los kunnen laten. Ik vind het heerlijk om iets voor mensen te doen. Je staat voor hun deur als een wildvreemde en binnen een paar minuten gaan ze heel erg de diepte in. Dat is ook een cadeau dat mensen mij geven.’



Bij ons vinden ze iets wat ze nergens anders vinden

Angela Wijnands
vrijwilliger bij de NVVE Jongeren, 4 jaar bij de NVVE

Gerard Baltus
coördinator Adviescentrum, 11 jaar bij de NVVE

Angela: ‘Ik ben gespreksleider van Café Doodnormaal, dat om de maand in een andere provincie wordt georganiseerd. Het ledenbestand bestaat voor een klein deel uit jongeren, maar jongeren krijgen wel met de dood te maken. Ik ben vóór zelfbeschikking. Ik vind het een mooi iets. Mijn moeder en mijn tante zijn na euthanasie overleden. Mocht mij wat overkomen, dan wil ik dat ook.’

Gerard: ‘Ik ben jaren geleden als consulent begonnen, nadat iemand in mijn priveleven was overleden. Hij had wel alles goed besproken, maar de huisarts hield euthanasie af. Daarnaast was er een discussie over een patiënt in Italië die niet de dood kreeg die hij wilde. Zinloze behandelingen werden doorgezet tegen zijn zin. Daar wond ik mij enorm over op, dus ik dacht: ‘ik moet er iets mee’. Ik vind het belangrijk dat mensen goed op de hoogte zijn van wat kan en wat niet kan. Dat vind ik onze missie. Het komt nog geregeld voor dat mensen zeggen: ‘Ik heb al jaren wilsverklaringen, dan heb ik toch recht op euthanasie?’’ **Angela:** ‘Dat is dezelfde missie als van Café Doodnormaal. Wat wij doen is informatie verstrekken.’ **Gerard:** ‘Wij hebben geregeld jongeren aan de telefoon bij het Adviescentrum. Dat geeft toch een extra dimensie. Zeker als ik een 17-jarig meisje aan de telefoon heb dat dodelijke middelen wil bestellen, dan vind ik het ingewikkeld. Vaak heb ik het idee dat ze er te makkelijk over denken. Ik vind het belangrijk om dan de nuance in te brengen.’ **Angela:** ‘Wij zien ze ook bij het jongerensymposium. Bij Café Doodnormaal minder, want daar moet je jezelf blootgeven. We hebben al vaker gehad dat mensen meerdere keren komen, omdat ze bij ons iets vinden wat ze nergens anders vinden.’ **Gerard:** ‘Ik zou Café Doodnormaal een heel mooie tussenstap vinden. Soms kun je in contact met lotgenoten andere toekomstperspectieven krijgen. Als iemand zo jong is en nadenkt over zelfdoding, kun je wellicht ook bij de NVVE-jongeren terecht. Ga daar eens praten en ervaringen uitwisselen. Daar heb je misschien voldoende steun aan om door te gaan.’ **Angela:** ‘De komende bijeenkomsten staan op nvvejongeren.nl. En: iemand boven de veertig zetten we echt niet de deur uit.’

Betty: ‘De Presentatiedienst (PD) is een enthousiaste club van 22 vrijwillig medewerkers. We komen elkaar tegen bij regiobijeenkomsten. Dan luisteren we naar elkaars lezingen en becommentariëren elkaar. Er zijn tegenwoordig zoveel manieren om aan wilsverklaringen te komen. Maar wat doen mensen ermee? Ze blijven oningevuld in een la liggen. Wij zijn degenen die op beurzen, symposia en regiobijeenkomsten de mensen echt individueel benaderen. Dat is de kracht van de NVVE. Ik ben verbaasd over hoeveel onwetendheid er is over euthanasie en over wilsverklaringen. Ik weet nog dat toenmalig voorzitter Pit Bakker in 1992 op de ALV zei: één ding is zeker, de Pil van Drion staat straks in het woordenboek. Toen was er nog grote hoop dat de pil er zou komen. Het vreemde is dat er helemaal geen opstand over was. En nu komt de coöperatie met een middel en iedereen gaat met de hakken in het zand.’

Sjoerd: ‘Dat is toch een mooie periode, zo’n begin. Een beetje pionieren. Ik ben nu een jaar bij de NVVE. Wij houden ons bezig met contributies, inkoopfacturen, declaraties en maken het financiële jaarverslag. De samenvatting daarvan staat op de achterkant van dit jaarverslag. We hebben hier op de afdeling samen hard aan gewerkt en daar ben ik trots op. En jij mag ook trots zijn, Betty, nu je afscheid neemt van de NVVE.’
Betty: ‘Nee, ik ben niet trots. Ik heb het beleid van de NVVE kunnen uitdragen, de eerste 15 jaar als consulent en later bij de PD. Ik heb het 35 jaar lang met plezier gedaan. Ik hoop dat we zo groot blijven dat we de dingen kunnen blijven doen die we doen.’ **Sjoerd:** ‘Wij zijn niet afhankelijk van subsidies of donateurs. Wij kunnen ons werk doen dankzij bijdragen van de leden en de vrijwilligers.’ **Betty:** ‘Als ik wegga, ga ik de ‘PD-ers’ missen. Ze zijn een stukje familie. Maar je moet een keer ophouden.’

Betty Radema
vrijwillig medewerker Presentatiedienst, 35 jaar bij de NVVE

Sjoerd Pieplenbosch
controller, 1 jaar bij de NVVE

Wij zijn degenen die mensen echt individueel benaderen



Jeff: ‘Mijn kat en hond hebben een betere dood gehad dan mijn beide ouders. Mijn vader was bijna 80. Hij is tegen zijn wil gereanimeerd. Die laatste twee maanden hadden hem bespaard moeten blijven, maar de artsen wilden doorbehandelen. Ik had andere ideeën. Ik ben twee jaar geleden lid geworden. Ik had een oud euthanasieverzoek en een vriend die notaris is, wilde er wel een stempel op zetten omdat hij dan officieel zou zijn. Toen las ik dat dat niet rechtsgeldig is en ik er een via de NVVE zou moeten hebben. Dat vond ik een goed initiatief.’

Agnes: ‘Een wilsverklaring moet je vooral met je huisarts bespreken, want een notaris geeft geen euthanasie.’ **Jeff:** ‘Mijn vrouw en zoon weten wat mijn wensen zijn, dus zij kunnen dat tegen de arts zeggen. Trek maar de stekker eruit als ik in coma lig.’ **Agnes:** ‘Als u dat zo wil regelen, moet u dat wel opschrijven in uw wilsverklaring.’ **Jeff:** ‘De dokter heeft hem niet. Ik heb een vervelende huisarts. Gelukkig heb ik nooit wat.’ **Agnes:** ‘Dat snap ik. Ik ben ondertussen lang genoeg hier om te weten dat dat wel een punt is, dat mensen een wilsverklaring invullen en denken dat ze het gereageld hebben, omdat het op papier staat. Maar je moet het met je dokter bespreken.’
Jeff: ‘De NVVE mag publiekelijk meer laten zien aan tegenstanders van euthanasie. Laat zien wie je bent en waar je voor staat. Dat vind ik iets te weinig. Veel mensen denken dat de NVVE wil dat iedereen maar dood gaat.’ **Agnes:** ‘We zetten ingezonden brieven in kranten en we sturen opiniestukken in.’ **Jeff:** ‘Voor mijn part zet je ook Bassie en Adriaan in, die worden ook oud. Waarom allemaal zo droevig? Terwijl iedereen gewoon doodgaat. Kijk naar een Surinaamse begrafenis.’ **Agnes:** ‘Je hebt gelijk. Doodgaan hoort bij het leven, maar zo kijken we er in Nederland nog niet tegenaan. De NVVE probeert de manier waarop we met de dood omgaan wat meer te vermenselijken.’

Agnes Wolbert
directeur sinds juni 2017

Jeff Huisman
2 jaar lid van de NVVE

Doodgaan hoort bij het leven



JAARVERSLAG 2017

Sterven hoort bij het leven. De NVVE vindt dat iedereen de keuze mag maken die bij hem past. Bijvoorbeeld of je wel of geen behandelingen meer wil, of je wil dat een arts je leven beëindigt of dat je zelf medicijnen wil innemen. Dat staat in de nieuwe beleidsnota Vrijheid van Sterven, die in mei 2017 wordt aangenomen.

Per 1 juni 2017 is Agnes Wolbert directeur. Nieuwe bestuursleden dit jaar zijn huisarts Flip Sutorius, penningmeester Maarten ten Doesschate en professor Medische Geschiedenis Eddy Houwaart. In december 2017 treedt consulent Jos van der Geest toe tot het bestuur, waarmee vrijwilligers nu ook zijn vertegenwoordigd.

De NVVE is dienstverlenend, betrouwbaar, deskundig en aanwezig. Er gaat geen dag voorbij of ons onderwerp, het vrijwillig levenseinde, staat wel in de krant. Wij plaatsen reacties en zijn achter de schermen in gesprek met belangenorganisaties. Dagelijks bereiken ons meer dan 200 vragen over euthanasie. Steeds vaker gaat het om mensen die zich zorgen maken om hun levenseinde bij dementie. Elke dag gaan vrijwilligers op pad om leden thuis of op een spreekuurlocatie bij te staan. In dit jaarverslag geven wij een gezicht aan alle mensen die zich voor de vereniging inzetten. Het volledige jaarverslag staat op onze website nvve.nl.

Eind 2017: 167.286 leden.

22 locaties Dag van de Wilsverklaring 2017, 700 bezoekers.

132 vrijwilligers en consulenten.

30 medewerkers.

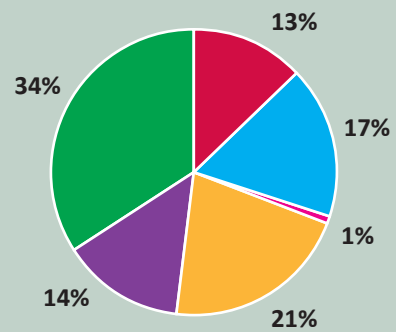
500 gesprekken op de 50Plus Beurs.

Samenwerking met Stichting Levenseindekliniek, Coöperatie Laatste Wil, De Einder, KNMG, SCEN, V&VN, Humanistisch Verbond en ouderenbonden en Stichting Euthanasie in de Psychiatrie.

Ruim 40.000 telefoontjes en 13.000 vragen via e-mail.

4133 consulten Adviescentrum (huisbezoek, spreekuur, telefonisch consult). De meeste vragen gaan over euthanasie, niet alleen van mensen met een actuele doodswens:

- Algemene informatie
- Dementie
- Existentieel lijden
- Ouderdoms-klachten
- Psychiatrie
- Somatiek



Ledenonderzoek: een gemiddeld lid is ouder dan zeventig jaar, hoogopgeleid en woont in de Randstad. Zes van de tien leden zijn zeer actief op internet.

31.000 ontvangers digitale Nieuwsbrief. Meld u aan via nvve.nl.

Paul van Eerde Award voor Edith Schippers vanwege haar inspanning voor de erkenning van de schriftelijke wilsverklaring.

De regiobijeenkomsten (1768 bezoekers) zijn kleinschaliger van opzet. Zo ontstaan er meer persoonlijke gesprekken. De meeste vragen gaan over euthanasie bij dementie en over wilsverklaringen.

BATEN en LASTEN

x € 1.000	Resultaat 2017	Begroting 2017	Resultaat 2016
BATEN			
Ontvangsten van leden	3.116	3.245	3.340
Overige baten	594	600	688
Dotatie uit bestemmingsreserve		277	
Totaal baten	**3.710**	**4.122**	**4.028**
LASTEN			
Communicatie	135	281	227
Relevant	363	383	388
Dienstverlening leden	83	94	66
Inkoop wilsverklaringen	43	90	90
Inkoop NR-penningen	71	75	149
Inkoop publicaties	3	5	0
Bureaukosten	553	525	496
Verenigingskosten	258	225	186
Overige activiteiten	236	284	560
Personeelskosten	2.005	1.860	1.878
NVVE Fonds	70	300	0
Totaal	**3.820**	**4.122**	**4.040**
Resultaat	**-110**	**0**	**-12**

Samenstelling per 31 december 2017

BESTUUR • mr. dr. M.F. Andriessen, voorzitter • mr. B.L.M. Middelkoop, secretaris • drs. M.S. ten Doesschate, penningmeester • drs. Ch. Leeuwe • prof. dr. E.S. Houwaart • C.M.J.C. Pauw-van Doormalen • drs. Ph.S. Sutorius • J.H. van der Geest •

BUREAU • Directie drs. A.G. Wolbert
Secretariaat K. de Ruig • **Staf** drs. K.M.A. Jansen • mr. L. de Vito • J. Kamstra • H.P. van der Linden •
Ledenservices drs. C.A.D.M. Verheij, hoofd • G. Baltus • C.J. Bekkering • L. Boldewijn • drs. C. van Eerde • S.M.C. van den Heuvel • A. El Kehal • H.P.A. Laan-Bergman • F. Maaskant • G. Moshi • N. Mussche • H.Speerstra • R.J.M. Veel • drs. N.M.Viegas •
Communicatie D. Bosscher, hoofd • drs. F.E. Boer • H. Dijkstra • S.P. Hattink • R. van Loon • drs. S. Michelis • R. van Rheenen • K.P.M. Scheirlinck •
Financiën & control S. Pieplenbosch • J.E. ten Kate • J.N. van Dijk • S.L. Sundermeijer •

Colofon NVVE, Postbus 75331, 1070 AH Amsterdam
Fotografie: Reinier Gerritsen • Tekst: NVVE • Vormgeving: Case, Breda

BALANS

ACTIVA x € 1.000	31 dec 2017		31 dec 2016	
IMMATERIËLE VASTE ACTIVA				
Software		78		41
MATERIËLE VASTE ACTIVA				
Verbouwingen	90		65	
Inventaris	25		32	
Hardware	4		15	
Materiële vaste activa		119		112
VLOTTENDE ACTIVA				
Vorderingen op leden		22		33
Overige vorderingen		51		106
Bankrekeningen	105		313	
Spaarrekeningen	4.214		4.061	
Liquide middelen		4.319		4.374
Totaal activa		**4.589**		**4.666**

PASSIVA x € 1.000	31 dec 2017		31 dec 2016	
EIGEN VERMOGEN				
Continuïteitsreserve	1.402		1.280	
Bestemmingsreserves NVVE Fonds	*522*			
Overige bestemmingsreserves	*698*			
Totaal bestemmingsreserves	1.220		1.287	
Algemene reserve	146		311	
Totaal Eigen Vermogen		2.768		2.878
KORTLOPENDE SCHULDEN				
Vooruitontvangen contributie	1.382		1.399	
Crediteuren	170		91	
Belastingen en sociale premies	115		111	
Diverse overlopende posten	154		187	
		1.821		1.788
Totaal passiva		**4.589**		**4.666**

SAMENVATTING ONTLEEND AAN DE DOOR DE ACCOUNTANT GOEDGEKEURDE JAARREKENING 2017